

Asia C-182/24**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

5.3.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal judiciaire de Paris (Pariisin alioikeus, Ranska)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

8.2.2024

Kantajat:

RB ym., Claude Chabrolin oikeudenomistajina, ja

RZ ym., Paul Gégauffin oikeudenomistajina

Vastajat:

Brinter Company Ltd.

Artedis

BS

MW

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD)

Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (SACEM)

ym.

1. Asian kohde ja tosiseikat

- 1 Claude Chabrol ohjasi vuosina 1967–1974 kymmenkunta elokuvaa, joista viisi hän ohjasi yhdessä vuoropuhelun kirjoittajana, käsikirjoittajana tai sovittajana toimineen Paul Gégauffin kanssa.

- 2 Näiden elokuvien hyödyntämisoikeudet luovutettiin 8.6.1990 tehdyillä sopimuksilla Brinter Company Ltd. -yhtiölle, jota edustaa BS ja joka puolestaan luovutti joidenkin elokuvien hyödyntämisoikeudet kolmansille.
- 3 Nämä alun perin ”30 vuodeksi” tehdyt sopimukset ovat edelleen voimassa 11 elokuvan osalta.
- 4 Claude Chabrolin ja Paul Gégauffin perilliset nostivat 11.7.2019 muun muassa Brinter Company Ltd. -yhtiötä vastaan kanteen, jossa oli kyse 14:n Claude Chabrolin ohjaaman elokuvan, joista viidessä Paul Gégauff oli tekijäkumppanina, tekijänoikeuksien loukkaamisesta.
- 5 Kantajat väittävät lähinnä, ettei elokuvia ole aiemmin hyödynnetty tai niitä on hyödynnetty puutteellisesti ja että tietyt sopimukset ovat päättyneet ja toiset purettu täyttämättä jättämisen tai puutteellisen täyttämisen vuoksi, sekä vaativat korvauksia sopimusrikkomuksista, oikeuden loukkaamisesta ja teosten koskemattomuutta koskevien moraalisten oikeuksiensa loukkaamisesta filminegatiivien ja -kehysten kehojen konservointi- ja restaurointiolosuhteiden vuoksi.
- 6 Vastaajat esittivät oikeudenkäyntiväitteen, joka perustuu siihen, ettei 19:ää riidanalaisten elokuvien tekijäkumppania ole kutsuttu mukaan oikeudenkäyntiin.
- 7 Kantajat kutsuivat 5.5. ja 12.6.2020 päivätyillä erillisillä asiakirjoilla oikeudenkäyntiin myös edesmenneiden tekijäkumppaneiden oikeudenomistajina olevia luonnollisia henkilöitä sekä Charlotte Armstrongin kuolinpesän, Daniel Boulangerin kuolinpesän, Nicholas Blaken kuolinpesän, Edward Atiyahin kuolinpesän, Ellery Queenin kuolinpesän, Richard Neelyn kuolinpesän, Patricia Highsmithin kuolinpesän ja Claude Brulén kuolinpesän.
- 8 Kantajat kutsuivat mukaan oikeudenkäyntiin myös Société des auteurs et compositeurs dramatiques -yhdistyksen (teatterikirjailijoiden ja -säveltäjien tekijänoikeusjärjestö, Ranska; jäljempänä SACD), joka edustaa eri tekijäkumppaneita, ja Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique -yhdistyksen (musiikin tekijöiden, säveltäjien ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö, Ranska; jäljempänä SACEM).

2. Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Euroopan unionin perusoikeuskirja

- 9 17 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Omistusoikeus

1. --

2. Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.”

10 47 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen

Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään. --”

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY

11 Johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.”

12 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus

Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

--

d) elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajilla elokuviensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden osalta; --”

13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Oikeus välittää yleisölle teoksia ja oikeus saattaa muu aineisto yleisön saataviin

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten

saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

2. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää langallinen tai langaton yleisön saataviin saattaminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada suojattu aineisto saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, on:

--

c) elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajilla elokuviensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden osalta; --”

14 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Levitysoikeus

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

2. Levitysoikeus ei sammu yhteisössä teoksen alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden osalta, paitsi kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.”

15 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Seuraamukset ja oikeussuojakeinot

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tässä direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien loukkauksia koskevista asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista, ja niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että näitä seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja sovelletaan. Näin säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

2. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeudenhaltijat, joiden etuihin sen alueella suoritettut loukkaavat toimet vaikuttavat, voivat nostaa vahingonkorvauskanteen ja/tai hakea kieltoa tai määräystä ja tarvittaessa loukkaavan aineiston sekä 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen laitteiden, tuotteiden tai osien takavarikointia.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeudenhaltijoilla on mahdollisuus hakea kieltoa tai määräystä sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen.”

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY

16 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Soveltamisala

1. Tässä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan 3 artiklan mukaisesti kaikkiin yhteisön lainsäädännössä ja/tai kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien keinojen käyttämistä, sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille.

— —”

17 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Yleinen velvoite

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.”

Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY

Tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajasta 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/116/EY

18 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tekijänoikeuksien voimassaoloaika

1. Bernin yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetut kirjallisen tai taiteellisen teoksen tekijänoikeudet ovat voimassa koko tekijän elinajan ja 70 vuotta tämän kuolemasta riippumatta päivästä, jona teos on laillisesti saatettu yleisön saataville.

— —”

19 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Elokuvateokset tai audiovisuaaliset teokset

1. Elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen pääohjaajaa pidetään sen tekijänä tai yhtenä sen tekijöistä. Jäsenvaltiot voivat nimetä myös muita tekijäkumppaneita.

2. Elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen suojan voimassaoloaika päättyy 70 vuoden kuluttua seuraavista henkilöistä viimeisenä elossa olleen kuolemasta, riippumatta siitä, onko nämä henkilöt nimetty tekijäkumppaneiksi: pääohjaaja, käsikirjoittaja, vuoropuhelun kirjoittaja ja nimenomaisesti kyseistä elokuvateosta tai audiovisuaalista teosta varten luodun musiikin säveltäjä.”

20 9 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Moraaliset oikeudet

Tämä direktiivi ei rajoita jäsenvaltioiden moraalisia oikeuksia koskevien säännösten soveltamista.”

Ranskan oikeus

Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva laki (code de la propriété intellectuelle)

21 L. 111-1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Henkisen teoksen tekijällä on teokseen aineetonta omaisuutta koskeva yksinoikeus, johon voidaan vedota kaikkia vastaan pelkästään sen perusteella, että hän on sen tekijä. Tähän oikeuteen sisältyy henkisiä, moraalisia ja taloudellisia ominaisuuksia – –.”

22 L. 113-2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Teosta, jonka tekemiseen on osallistunut useita luonnollisia henkilöitä, pidetään yhteisteoksena. – –”

23 L. 113-3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Yhteisteos on tekijäkumppaneiden yhteistä omaisuutta. Tekijäkumppaneiden on käytettävä oikeuksiaan yhteisellä sopimuksella. Erimielisyydet ratkaisee siviilituomioistuim. – –”

24 L. 113-7 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Audiovisuaalisen teoksen tekijänä pidetään yhtä tai useampaa teoksen henkisen luomistyön toteuttanutta luonnollista henkilöä. Jollei toisin osoiteta, seuraavien henkilöiden oletetaan olevan audiovisuaalisen yhteisteoksen tekijäkumppaneita: 1)

käsi kirjoittaja; 2) sovituksen tekijä; 3) vuoropuhelun kirjoittaja; 4) nimenomaisesti kyseistä teosta varten toteutetun sanallisen tai sanattoman musiikin säveltäjä; 5) ohjaaja. – –”

3. Asianosaisten kannat

Vastaajat

- 25 Vastaajat väittävät, että kanne on jätettävä tutkimatta, koska kantajat eivät ole kutsuneet mukaan oikeudenkäyntiin kaikkia elokuvien tekijäkumppaneita tai heidän oikeudenomistajiaan. Vastaajien mielestä ”kuolinpesää” ei voida yleensä kutsua mukaan oikeudenkäyntiin, koska se ei ole oikeushenkilö eikä se voi osoittaa nimeään, kotipaikkaansa ja osoitettaan. Vastaajien mukaan tätä tilannetta ei voida korjata kutsumalla kuultavaksi immateriaalioikeuksia kollektiivisesti hallinnoivia elimiä, koska ne eivät ole tekijäkumppaneiden edustajia. Oikeudenkäyntiväitteensä tueksi ne luettelevat 13 tekijäkumppania, joita ei ollut kutsuttu mukaan oikeudenkäyntiin vastaajien viimeisten kirjelmien jättämispäivään eli 8.6.2023 mennessä.
- 26 Vastaajat toteavat asiakysymyksestä, että kanne on perusteeton siltä osin kuin hyödyntämistoimia ei ole tapahtunut eikä niitä ole näytetty toteen. Ne täsmentävät, että jotkin sopimukset ovat päättyneet, mutta ne eivät ole johtaneet myöhempiin hyödyntämistöimiin. Yhdeksän sopimusta on sitä vastoin edelleen voimassa, koska kantajat eivät ole vaatineet luovutuksensaajaa täyttämään purkulausekkeen ehtoja, jotka eivät ole täyttyneet. Vastaajat kiistävät myös elokuvien hyödyntämättä jättämisen ja muut sopimusrikkomukset. Ne toteavat moraalisisista oikeuksista, että kyseisten elokuvien restauroinnit ovat hyvälaatuisia lukuun ottamatta yhtä elokuvaa, jota on sittemmin korjattu. Ne väittävät, että elokuvia hyödynnetään asianmukaisesti, mutta kantajat tai jotkut heistä usein vastustavat suunniteltuja hyödyntämistöimia. Vastaajat sulkevat pois johtajien henkilökohtaisen vastuun ja vastustavat jyrkästi sen elokuvamateriaalin palauttamista, jonka omistusoikeuteen ne vetoavat.

SADC

- 27 Väliintulijaksi kutsuttu SADC ilmoittaa, ettei se edusta tässä oikeudenkäynnissä Charlotte Armstrongia, Daniel Boulangeria, Nicolas Blakea, Edward Atiyahia, Ellery Queenia, Richard Neelyä, Patricia Highsmithiä, Eugène Archeria eikä Paul Gardneria tai heidän oikeudenomistajiaan, ja vaatii luopumaan siihen tältä osin kohdistuvista vaatimuksista.
- 28 SADC toteaa ilmoittaneensa Charlotte Armstrongin, Daniel Boulangerin ja Patricia Highsmithin kuolinpesien yhteystiedot ja sitoutuu ilmoittamaan määräyksestä myös Claude Brulén kuolinpesän yhteystiedot.

- 29 SACD väittää, että oikeuskäytännön mukaan tekijäkumppanin kanne voidaan ottaa tutkittavaksi vain, jos muut tekijäkumppanit kutsutaan mukaan oikeudenkäyntiin, jotta nämä voivat sekä taloudellisten että moraalisten oikeuksiensa perusteella ottaa erikseen kantaa tuomioistuimessa käsiteltävään heidän yhteistä teostaan koskevaan kanteeseen. SACD katsoo, ettei se voi tässä yhteydessä edustaa pätevästi tekijöitä, etenkin kun kyseessä olevat tekijät eivät ole SACD:n jäseniä.
- 30 SACD muistuttaa olevansa sitoutunut noudattamaan tekijäkumppaneiden yksimielisyyttä koskevaa sääntöä ja sen prosessuaalista seurausta, jonka mukaan kaikki tekijäkumppanit on kutsuttava mukaan oikeudenkäyntiin. SACD katsoo, että tuomioistuimella on keinot tarkastella kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymistä asiaa koskevissa direktiiveissä tunnustettujen korkeaa tekijänoikeussuojaa koskevien eurooppalaisten normien mukaisesti. SACD:n mukaan tuomioistuin voisi käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvistä poikkeuksellisista pakottavista syistä luopua yksimielisyyssäännöstä erityisesti ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion Golder (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.2.1975, Golder v. Yhdistynyt kuningaskunta, 4451/70, ECLI:CE:ECHR:1975:0221JUD000445170) nojalla.

Muut oikeudenkäyntiin kutsutut osapuolet

- 31 Muut osapuolet, jotka oli kutsuttu oikeudenkäyntiin erillisillä asiakirjoilla, eivät saapuneet tuomioistuimeen eivätkä käyttäneet asianajajaa.

Kantajat

- 32 AD väittää oikeudenkäyntiväitteestä, että hänen asemansa perillisenä osoittaa hänen oikeussuojan tarpeensa. Hän toteaa lisäksi, että kantajat pyrkivät yksilöimään oikeudenomistajat kaikin mahdollisin tavoin, myös ottamalla yhteyttä kolmeen immateriaalioikeuksia kollektiivisesti hallinnoivaan elimeen,* ja kutsuivat mukaan oikeudenkäyntiin myös ”kuolinpesiä”, koska heillä ei ole ollut muita tietoja, erityisesti siksi, että vastaajat ovat antaneet ainoastaan kustantajien yhteystiedot. Hän väittää toissijaisesti, ettei oikeudenkäyntiväitettä joka tapauksessa voida hyväksyä sopimusperusteisten vaateiden osalta.
- 33 Kantajat vetoavat viime kädessä perusoikeuteen ryhtyä kaikkiin tuomioistuintoimiin oikeuksiensa säilyttämiseksi, minkä vuoksi tuomioistuimen on tulkittava laajasti Cour de cassationin (ylin tuomioistuin, Ranska) oikeuskäytäntöä, jonka mukaan kaikki tekijäkumppanit on kutsuttava mukaan oikeudenkäyntiin.

* Asian valmistelusta vastaavan tuomarin 16.2.2023 antaman määräyksen mukaan kantajat ”ottivat yhteyttä” myös SACD:hen, SACEMiin ja SIAE:hen (Società Italiana degli Autori ed Editori, Italian tekijänoikeusjärjestö) saadakseen muiden tekijäkumppaneiden tai heidän oikeudenomistajiensa yhteystiedot, ks. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000047910860>.

- 34 RB katsoo, ettei kantajilta joka tapauksessa saa evätä mahdollisuutta suojata oikeuksiaan joidenkin tekijäkumppaneiden puuttumisen tai sekavasta tilanteesta johtuvan passiivisuuden vuoksi. Hän toteaa lisäksi, että ohjaajalla on ensisijainen asema pääasiallisena tekijänä ja että direktiivissä 2001/29 säädetään asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista.

4. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen arviointi asiasta

- 35 Kantajat väittävät lähinnä, ettei elokuvia ole hyödynnetty. Vastaajat kiistävät tämän ja väittävät, että kantajat, erityisesti AD, vastustavat hyödyntämistä.
- 36 Kantajat nostavat deliktiperusteisesti taloudellisten ja moraalisten tekijänoikeuksien loukkaamista koskevan kanteen ja esittävät tällä perusteella vahingonkorvausvaatimuksensa. He vetoavat myös sopimussuhteeseen perustuvaan vastuuseen ja väittävät, että sopimukset ovat päättyneet joko määräajan tai purkulausekkeen perusteella, tai vaativat niiden purkamista tuomioistuimessa sopimusvelvoitteiden laiminlyönnin vuoksi.
- 37 Oikeudenkäynti ei ole edennyt sen jälkeen, kun vastaajat esittivät 27.1.2020 vastauksensa, joihin sisältyneen oikeudenkäyntiväitteen mukaan elokuvien tekijäkumppaneita ei ollut kutsuttu mukaan oikeudenkäyntiin, koska heidän lukuisia perillisiä ei ole voitu yksilöidä.
- 38 Jotta kantajien vaatimukset olisivat sääntöjenmukaisia, he kutsuivat oikeudenkäyntiin seitsemän henkilöä, joita pidettiin tekijäkumppaneina tai oikeudenomistajina, ja kahdeksan tekijäkumppaneiden ”kuolinpesää”. Kantajat vastaavat väitteeseen, jonka mukaan kuolinpesä ei ole oikeushenkilö, etteivät he ole pystyneet yksilöimään perillisinä olevia luonnollisia henkilöitä. He kutsuivat mukaan oikeudenkäyntiin myös kollektiivista hallinnointia harjoittavana elimenä toimivan SACD:n, joka heidän mielestään edustaa kahdeksan ”kuolinpesän” oikeudenomistajia, minkä SACD kiistää.
- 39 Asian valmistelu siis pitkittyy, kun etsitään tekijäkumppaneita tai heidän oikeudenomistajiaan, joista monia ei vielääkään voida kutsua mukaan oikeudenkäyntiin.
- 40 Asianosaiset moittivat toisiaan siitä, että teosten levittämisestä on kieltäydytty perusteettomasti ja ettei niitä ole siksi voitu saattaa yleisön tietoisuuteen, minkä vuoksi ne saattavat joutua unohduksiin, jos asiaratkaisua ei anneta.

a) Kansallinen oikeus ja oikeuskäytäntö

- 41 Asiaan sovellettavan kansallisen oikeuden muodostavat immateriaalioikeuksia koskevan lain säännökset (ks. edellä tämän tiivistelmän 21–24 kohta), joissa audiovisuaalinen teos, johon kyseessä olevat elokuvat kuuluvat, määritellään ”yhteisteokseksi”, joka on sen jakamattomien tekijäkumppaneiden yhteisomistuksessa, luettuina yhdessä niiden siviiliprosessilain (code de procédure

civile) säännösten kanssa, joissa säädetään yleisesti oikeudenkäyntiväitteestä tapauksessa, jossa kaikkia tekijäkumppaneita ei ole kutsuttu mukaan oikeudenkäyntiin.

- 42 Cour de cassation nimittäin täsmensi 10.5.1995 antamassaan tuomiossa (Civ. 1., 10.5.1995, valitus nro 93-10.945), että ”yhteisteoksen tekijäkumppani, joka nostaa kanteen puolustaakseen taloudellisia oikeuksiaan, on velvollinen kutsumaan teoksen muut tekijät mukaan oikeudenkäyntiin, koska hänen panostaan ei voida erottaa tekijäkumppaneiden panoksesta, tai muuten kanne jätetään tutkimatta”.
- 43 Ainoa edellytys on, että jakamattomat tekijät kutsutaan, mutta heidän ei tarvitse tosiasiallisesti saapua tuomioistuimeen tai suostua vaatimukseen (Civ. 1., 11.1.2000, valitus nro 98-20.446).
- 44 Kansallisessa oikeudessa immateriaalioikeuksia koskevan lain L. 113-3 §:ssä säädetty järjestelmä perustuu jaottomaan yhteisomistukseen. Tämä jakamaton omistusoikeus on kyseisen lain L. 113-7 §:ssä tarkoitettujen tekijäkumppaneiden omistusoikeus, jonka perusteella heidän voidaan olettaa olevan tekijäkumppaneita.
- 45 L. 113-3 §:ssä otetaan käyttöön erityinen järjestelmä, joka perustuu jakamattomien tekijöiden yksimielisyyttä koskevaan sääntöön.
- 46 Tällä hetkellä yksimielisyysääntöön on vain vähän lievennyksiä, ja siinä edellytetään jälleen kerran, että muut tekijäkumppanit kutsutaan kuultavaksi jakamattomiin oikeuksiin perustuvassa kanteessa. Sama pätee tekijöiden taloudellisten tai moraalisten oikeuksien loukkaamista koskevaan kanteeseen.
- 47 Kantajan, joka haluaa suojata immateriaalioikeutensa, on siten kutsuttava mukaan oikeudenkäyntiin kaikki yhteisteoksen tekijäkumppanit. Jos kantajaa vastaan vedotaan, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, tekijäkumppaneiden olemassaoloon, hänen on kutsuttava heidät mukaan oikeudenkäyntiin tai osoitettava, että siviiliprosessilain L. 113-7 §:ssä säädetty oletama, jonka mukaan heillä on tämä asema, on perusteeton.
- 48 Kansallinen oikeus ja asiaa koskeva oikeuskäytäntö herättävät näin ollen laajan alustavan keskustelun kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisestä. Kantajan edellytetään näyttävän toteen tosiseikkoja, mikä vaatii häneltä huomattavia toimia yhteisteokseen liittyvien panosten oikeudellisessa luonnehdinnassa ja näytön hankkimisessa. Näiden toimien intensiteetti riippuu tekijäkumppaneiden ja tarvittaessa heidän oikeudenomistajiensa lukumäärästä.
- 49 Onko tämä järjestelmä sopusoinnussa unionin oikeussääntöjen ja erityisesti perusoikeuskirjan sekä tekijänoikeutta ja immateriaalioikeuksien noudattamisen valvontaa koskevien direktiivien kanssa?

b) Unionin oikeus

Euroopan unionin perusoikeuskirja (jäljempänä myös perusoikeuskirja)

- 50 Unionin tuomioistuin on huomauttanut, että ”omaisuudensuoja, joka kattaa tekijänoikeuden kaltaiset immateriaalioikeudet (ks. vastaavasti asia C-479/04, Laserdisken, tuomio 12.9.2006, Kok. 2006, s. I-8089, 65 kohta), ja tehokasta oikeussuojaa koskeva perusoikeus ovat yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-154/04 ja C-155/04, Alliance for Natural Health ym., tuomio 12.7.2005, Kok. 2005, s. I-6451, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-432/05, Unibet, tuomio 13.3.2007, Kok. 2007, s. I-2271, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen)” (tuomio 29.1.2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, 62 kohta) ja että ”Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä. Saman artiklan 2 kohdan mukaan teollis- ja tekijänoikeudet turvataan” (tuomio 9.2.2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, 68 kohta).
- 51 Lisäksi perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatulla tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevalla perusoikeudella pyritään ”turvaamaan mahdollisuus käyttää tehokkaasti perusoikeuksiin kuuluvaa omistusoikeutta, joihin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa suojatut teollis- ja tekijänoikeudet kuuluvat. Kuten julkiasiamies on ratkaisuehdotuksensa 31 kohdassa todennut, ensimmäinen näistä perusoikeuksista on välttämätön väline jälkimmäisen suojaamiseksi” (tuomio 16.7.2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485, 29 kohta).

Tekijänoikeutta sekä immateriaalioikeuksien suojaa koskevat direktiivit

- 52 Unionin tuomioistuin on todennut, että ”jollei direktiivin 2001/29 5 artiklassa tyhjentävästi säädetyistä poikkeuksista ja rajoituksista muuta johdu, sitä, että kolmas käyttää teosta ilman tällaista etukäteen annettua suostumusta, on aina pidettävä kyseisen teoksen tekijän oikeuksien loukkauksena (ks. vastaavasti tuomio 27.3.2014, UPC Telekabel Wien, C- 314/12, EU:C:2014:192, 24 ja 25 kohta). Tämän jälkeen on todettava, ettei direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohdassa ja 3 artiklan 1 kohdassa täsmennetä sitä tapaa, jolla tekijän etukäteen antaman suostumuksen on ilmentävä, joten kyseisiä säännöksiä ei voida tulkita siten, että ne edellyttävät, että tällainen suostumus on välttämättä ilmaistava nimenomaisesti. On sitä vastoin katsottava, että mainituissa säännöksissä sallitaan myös suostumuksen ilmaiseminen implisiittisesti. – – Tekijöiden korkeatasoisen suojelun tavoite, johon direktiivin 2001/29 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa viitataan, edellyttää kuitenkin, että

olosuhteet, joissa implisiittinen suostumus voidaan hyväksyä, on määriteltävä tiukasti, jottei tekijän etukäteen antamaa suostumusta koskeva periaate jäisi itsessään vaikutuksettomaksi” (tuomio 16.11.2016, Soulier ja Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, 34, 35 ja 37 kohta).

- 53 Direktiivistä 2004/48 on todettava, että tekijänoikeuden loukkaukset edellyttävät tarvittavia, tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja direktiivin 2 ja 3 artiklassa säädetyin edellytyksin.
- 54 Unionin tuomioistuin on todennut, että ”jos pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa tilanteissa kansallinen lainsäädäntö, sellaisena kuin toimivaltaiset kansalliset tuomioistuimet sitä tulkitsevat, on esteenä korvauskannetta käsittelevän kansallisen tuomioistuimen mahdollisuudelle vaatia kantajan pyynnöstä vastapuolen perheenjäseniin liittyvien todisteiden esittämistä ja hankkimista, väitetyn tekijänoikeuden loukkauksen ja tämän loukkauksen tekijän osoittaminen on mahdotonta, ja näin aiheutetaan ilmeistä haittaa tekijänoikeuden haltijalla oleville tehokasta oikeussuojaa ja tekijän- ja teollisoikeuksia koskeville perusoikeuksille eikä noudateta vaatimusta varmistaa oikeudenmukainen tasapaino kyseisten eri perusoikeuksien välillä (ks. analogisesti tuomio 16.7.2015, Coty Germany, C- 580/13, EU:C:2015:485, 41 kohta)” (tuomio 18.10.2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841, 51 kohta).
- 55 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selventää kantajilla olevan tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden laajuutta sekä oikeudenmukaista tasapainoa, joka tämän oikeuden ja kaikkien tekijäkumppaneiden immateriaalioikeuksien korkeatasoisen suojelun välillä on varmistettava.

c) Pyydetty selvennykset

1. Tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden suoja

- 56 Käsiteltävänä oleva asia, joka pantiin vireille 11.7.2019, ei edelleenkään ole ratkaisukelpoinen. Osapuolet ovat osoittaneet merkittävää huolellisuutta pyrkiessään yksilöimään tekijäkumppanit tai heidän oikeudenomistajansa, vaikka heitä ei ole voitu kutsua mukaan oikeudenkäyntiin siten kuin immateriaalioikeuksia koskevan lain L. 113-3 §:ään perustuvassa kansallisessa oikeuskäytännössä edellytetään. Kutsuttu on erityisesti ”kuolinpesiä”, jotka eivät ole oikeushenkilöitä.
- 57 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä esitetty päättely on voinut perustua jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteeseen.
- 58 Direktiivissä 2001/29 edellytetään kuitenkin, että jäsenvaltiot säätävät asianmukaisia seuraamuksia ja oikeussuojakeinoja ja että seuraamukset ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

- 59 Direktiivissä 2004/48 säädetään toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joita sovelletaan, ”sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille” eivätkä ole ”liian monimutkaisia tai kalliita”, sisällä ”kohtuuttomia määräaikoja” eivätkä johda ”aiheettomiin viivytyksiin”, sanotun kuitenkin rajoittamatta kansallisen lainsäädännön mukaisten keinojen käyttämistä.
- 60 Kantajille taataan tehokkaat oikeussuojakeinot myös perusoikeuskirjassa. He eivät tosiasiallisesti voi saattaa siviilikannettaan asiakysymyksen ratkaisevan tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos he eivät voi kutsua mukaan oikeudenkäyntiin kaikkia riidanalaisten teosten tekijäkumppaneiden oikeudenomistajia, tilanteessa, jossa useita tekijäkumppaneita on menehtynyt, myös ulkomailla.
- 61 Tekijäkumppaneiden oikeuksien välisen tasapainon säilyttämiseksi tällä tavoin rajoitetaan kantajien oikeuksia ja aiheutetaan heille suuri riski, että heidän vaatimuksensa jätetään tutkimatta, koska heille asetetaan joka tapauksessa huomattavia velvollisuuksia tekijäkumppaneiden oikeudenomistajien henkilöllisyyden varmistamisessa.
- 62 Asiaa käsittelevä tuomioistuin, joka on velvollinen noudattamaan yhdenmukaisen tulkinnan periaatetta, pohtii näin ollen, onko näitä unionin oikeussääntöjä tulkittava siten, että niissä sallitaan vai päinvastoin suljetaan pois se, että tekijän oikeutta ryhtyä toimiin loukkauksen vuoksi rajoitetaan. Se esittää tässä yhteydessä ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen.
- 2. Teollis- ja tekijänoikeuksien korkeatasoinen suojelu sekä oikeudenmukainen tasapaino, joka niiden ja tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden välillä on varmistettava*
- 63 Immateriaalioikeuksia koskevan lain L. 113-3 ja L. 113-7 §:ssä säädettyssä järjestelmässä sekä kansallisessa oikeuskäytännössä varmistetaan myös jakamattomien tekijöiden oikeuksien välinen tasapaino niiden säilyttämiseksi. Näillä säännöksillä pannaan täytäntöön edellä mainitut direktiivit.
- 64 Unionin tuomioistuin tekee vastaavan analyysin edellyttämällä direktiivin 2001/29 perusteella oikeudenhaltijan ”etukäteen antamaa suostumusta” (tuomio 27.3.2014, UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192). Kyseinen tuomio koskee kuitenkin tilannetta, jossa teosta käyttää kolmas osapuoli eikä erityisesti toinen tekijäkumppani.
- 65 Ennen kaikkea 16.11.2016 annettussa tuomiossa Soulier ja Doke (C-301/15, EU:C:2016:878), joka annettiin niin ikään direktiivin 2001/29 perusteella, hyväksytään tekijän ”implisiittisen” suostumuksen olemassaolo. Tämän kriteerin perusteella nyt käsiteltävässä asiassa voidaan tehdä ero eri tekijäkumppaneiden tai oikeudenomistajien tilanteen mukaan. Joillakin heistä on useiden perintöjen seurauksena todennäköisesti taloudellisia jäännösoikeuksia, eivätkä he ole koskaan ilmoittautuneet käyttämään niitä. Unionin tuomioistuimen

oikeuskäytännön mukaan tällainen implisiittinen suostumus on kuitenkin määriteltävä ”tiukasti” direktiivin johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa mainitun tekijöiden korkeatasoisen suojelun tavoitteen vuoksi. Tämä pätee etenkin tekijän moraalisiin oikeuksiin, joihin käsiteltävässä asiassa vedotaan.

- 66 Asiaa käsittelevä tuomioistuin korostaa, ettei tekijänoikeutta ole yhdenmukaistettu täysin, ja pohtii näiden oikeuskäytäntöön perustuvien ratkaisujen konkreettista täytäntöönpanoa.
- 67 Direktiiviin 2004/48 perustuvassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan useiden sellaisten perusoikeuksien väliseen tasapainoon (tuomio 18.10.2018, Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841), jotka ovat kuitenkin luonteeltaan erilaisia, kun asetetaan vastakkain erityisesti immateriaalioikeus ja yksityiselämän kunnioittamista koskeva oikeus.
- 68 Pääasiassa punnittavat oikeudet ovat luonteeltaan joko samanlaisia tai toisiinsa rinnastettavia jakamattomien tekijäkumppaneiden oikeuksia, ja oikeudenkäyntiväitteen avulla poissa oleville tekijäkumppaneille voidaan taata, ettei tuomioistuin rajoita näitä oikeuksia antamalla heille mahdollisuutta puolustautua.
- 69 Tämän menettelysäännön vuoksi velvollisuus tiedottaa tekijäkumppaneille, jotka saattavat haluta valvoa yhteisteoksen hyödyntämistä, on kantajilla, jotka omistavat omat immateriaalioikeutensa, eikä teoksen hyödyntämisestä vastaavalla henkilöllä.
- 70 Unionin tuomioistuin saattoi katsoa, että immateriaalioikeuden haltijan oikeuksia loukataan, jos hän ei voi kanteen perusteella vaatia vastaajan perheenjäseniä koskevia todisteita (tuomio 16.7.2015, Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485). Unionin tuomioistuin viittaa suoraan immateriaalioikeuksien tuntuvan loukkauksen ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen käsitteisiin, mutta myös kyseessä olevien eri perusoikeuksien välisen oikeudenmukaisen tasapainon käsitteeseen.
- 71 Pääasiassa kyseessä olevassa tilanteessa loukkaus voi kohdistua sekä kantajiin, jotka ovat tekijäkumppaneiden oikeudenomistajia, että yksilöimättömiin oikeudenomistajiin, joiden immateriaalioikeuksiin oikeudenkäynnin lopputulos saattaa vaikuttaa heidän tietämättään.
- 72 Kun otetaan huomioon erityisesti unionin oikeuden ja Bernin yleissopimuksen mukainen suojan pitkä voimassaoloaika, asiaa käsittelevä tuomioistuin pohtii, onko kantajien edut tarpeen asettaa etusijalle vai ei.
- 73 Se esittää tässä yhteydessä toisen ennakkoratkaisukysymyksen.

5. Ennakkoratkaisukysymykset

74 Tribunal judiciaire de Paris esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1) Voidaanko 22.5.2001 annetun direktiivin 2001/29/EY 2, 3, 4 ja 8 artiklaa, 29.4.2004 annetun direktiivin 2004/48/EY 1–3 artiklaa sekä 12.12.2006 annetun direktiivin 2006/116/EY 1, 2 ja 9 artiklaa, siltä osin kuin niissä taataan elokuvateoksen tai audiovisuaalisen teoksen tekijälle ja tekijäkumppanille sekä yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen teoksistaan tai niiden välittäminen yleisölle että suoja-ajan voimassaolo 70 vuoden ajan viimeisenä elossa olleen tekijäkumppanin kuolemasta ja samaan aikaan veloitetaan jäsenvaltiot säätämään tehokkaat, oikeasuhteiset ja vakuuttavat seuraamukset sekä asianmukaiset oikeussuojakeinot tekijänoikeuksien loukkauksia vastaan sekä toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot, jotka eivät ole liian monimutkaisia tai kalliita, sisällä kohtuuttomia määräaikoja tai johda aiheettomiin viivytyksiin, tulkita siten, että kaikki tekijäkumppanit on kutsuttava mukaan oikeudenkäyntiin, jotta oikeudenhaltijan nostama yhteisteoksen tekijänoikeuden loukkaamista koskeva kanne voidaan ottaa tutkittavaksi?

2) Onko tekijänoikeuden haltijalla olevaa tehokkaita oikeussuojakeinoja ja asian saattamista tuomioistuimen käsiteltäväksi olevaa oikeutta, joka on osa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, sellaisena kuin se taataan 22.5.2001 annetun direktiivin 2001/29/EY 2, 3, 4 ja 8 artiklassa, 29.4.2004 annetun direktiivin 2004/48/EY 1–3 artiklassa sekä 12.12.2006 annetun direktiivin 2006/116/EY 1, 2 ja 9 artiklassa, 12.12.2006 annetussa direktiivissä 2006/115 sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 ja 47 artiklassa, tulkittava siten, että tekijänoikeuden loukkaamista koskevan kanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää teoksen kaikkien tekijäkumppaneiden kutsumista mukaan oikeudenkäyntiin?